

ВИРОБНИЦТВО ОРГАНІЧНОЇ ПРОДУКЦІЇ ТВАРИННИЦТВА В УМОВАХ ФУНКЦІОНУВАННЯ ВЕРТИКАЛЬНО- ІНТЕГРОВАНИХ ПІДПРИЄМСТВ

В.С. Ніценко, к.е.н., доцент
Одеський державний аграрний університет

В умовах розвитку ринку продукції сільського господарства та її переробки важлива роль належить органічному виробництву, особливо продукції тваринництва. В Україні прийнята відповідна законодавча база, що регламентує принципи, правила та методи органічного виробництва. Так, згідно ст. 1 Закону України «Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини» (далі Закон): «виробництво органічної продукції (сировини) – виробнича діяльність (в тому числі з вирощування та переробки) осіб, що застосовують принципи, правила та методи органічного виробництва на всіх етапах його виробництва (вирощування, переробки) для отримання натурального (екологічно чистого) продукту, а також в процесі якої зберігаються та відновлюються природні ресурси» [2]. Даний Закон розроблено з урахуванням вимог Постанови Ради Європи (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007р. «Про органічне виробництво та маркування органічних продуктів та про скасування Регламенту (ЄС) № 2092/91», Постанови Комісії ЄС 889/2008 від 5 вересня 2008 р. «Детальні правила щодо органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) № 834/2007 від 28 червня 2007 року стосовно органічного виробництва і маркування органічних продуктів», Кодексу Аліментаріус «Керівні положення з виробництва, перероблення, маркування та реалізації органічних продуктів».

За даними Держспоживінспекції в Україні 6% продуктів харчування містять ГМО. На думку експертів, фактично всі модифіковані продукти на сьогоднішній день нелегальні, адже, згідно з законом про біобезпеку 2005р. легальними можуть бути тільки зареєстровані ГМО, які наразі видатні. За неофіційними даними, із загального обсягу посівів сої генетично-модифікованими в Україні є до 70% площ, кукурудзи – 10-20%, соняшнику – понад 10%. Під ГМО культурами зайнято понад 1 млн га, або 3% усіх сільськогосподарських угідь країни.

З метою отримання органічної продукції в тваринництві особливу увагу приділяють кормам (без консервантів, ГМО, стимуляторів зростання, збудників апетиту) та безстресовим умовам утримання й транспортування, заборонено використовувати

антибіотики та гормони.

З огляду на вищезазначене: виробництво кормів рослинного походження – концентрованих, відходів переробки продукції рослинництва, інших галузей – є важливою ланкою виробництва продукції рослинництва (рис. 1).

Необхідно звернути увагу також на низький рівень платоспроможності населення та великий обсяг імпорту продукції тваринного походження. Останнє, в свою чергу, призводить до низької конкурентоспроможності вітчизняної продукції, порівняно з імпортованою (особливо за рівнем ціни).

Оскільки для виробництва концентрованих та інших видів кормів використовують, переважно, продукцію рослинництва – виробники якої повинні пройти атестацію в установленому Законом порядку, отримали атестат та включені до Реєстру виробників органічної продукції. Землі (грунти) для ведення органічного виробництва підлягають обов’язковій сертифікації.

Рис. 1. Загальна схема виробництва і переробки органічної продукції тваринництва

Отже, з прийняттям Закону запроваджується система контролювання через інспектування на всіх етапах виробництва органічної продукції, на основі якого сертифікаційна комісія оцінюватиме відповідність процесу виробництва вимогам закону про видачу сертифікатів.

В Україні функціонує понад 100 підприємств, які займаються виробництвом органічної продукції. Більша частина з них – виробники овочів, фруктів, ягід, зернових, олійних культур.

У зв’язку з тим, що ринок органічної продукції тваринництва в

Україні знаходиться ще у зародковому стані, то з прийняттям Закону, відкриваються для селян нові можливості.

3. Холоднюк зазначає, що «дуже важливим є те, що Законом передбачена державна підтримка виробництва та обігу органічної продукції та сировини, а це: компенсації витрат; надання фінансових гарантій виробникам та експортерам органічної продукції (сировини); надання дотацій (субсидій) у період перехідного періоду та впродовж усього періоду виробництва та обігу органічної продукції та сировини; запровадження пільгової системи кредитування; повне відшкодування витрат на страхування аграрних ризиків; надання податкових пільг по зменшенню податків, а також пільг у водокористуванні, плати за оренду землі державної та комунальної власності»[1].

Але для того, щоб виробляти органічну продукцію бажано вирощувати сільськогосподарські культури на власних орендованих землях, відмовитись від використання антибіотиків, гормонів, ліків та інших хімічних добавок, розширити площі тваринницьких ферм, з метою створення сприятливих умов для розвитку тварин і птиці, зменшити стресові ситуації. Перераховані умови найкраще поєднуються на підприємствах з повним технологічним циклом. До таких в Україні відносяться: виробники молока: Райз-Максимко, Агрофірма «Шахтар», Зернопродукт МХП, Продовольча компанія «Поділля», HarvEastHolding, Астарт-Київ та ін.; м'яса ВРХ у живій вазі: Сварог ВестГрупп, UkrlandFarming, HarvEastHolding, Астарт-Київ та ін.; м'яса свиней у живій вазі: АПК-Інвест, Корпорація Глобіно, Агро-Союз, Бахмутський аграрний союз тощо; виробники м'яса птиці у живій вазі: Миронівський хлібопродукт, Агромарс, Агро-Овента та ін.; яєць курячих: Авангард, Овостар, Миронівський хлібопродукт тощо.

Найближче з усіх вищеперерахованих напрямків до органічного виробництва є виробники молока і яєць курячих. При чому останні сертифікують виробництво за системою управління якістю та безпекою продуктів харчування відповідно до вимог ISO 9001:2008 та ISO 22000:2005, що ставить їх на щабель вище інших виробників.

Але цього недостатньо. Необхідно також, щоб виробничі умови відповідали Постанові комісії (ЄС) № 889/2008 від 5 вересня 2008 р. «Детальні правила органічного виробництва, маркування і контролю для впровадження Постанови Ради (ЄС) № 834/2007 щодо органічного виробництва та маркування органічних продуктів». Так, для тих же виробників продукції яєць курячих висуваються наступні вимоги (Додаток III Постанови) (табл. 1).

Ведення органічного виробництва має як свої переваги, так і недоліки. До недоліків слід віднести: подовження процесу виробництва

продукції; додаткові витрати на автоматизацію виробничих процесів; додаткові витрати на розширення існуючих площ ферм та їх внутрішню перебудову; неможливість попередження розповсюдження хвороб через відмову від застосування ліків і антибіотиків; атестація і сертифікація виробників, що породжує корупцію; часткове виконання або не виконання фінансування програм розвитку в сільському господарстві тощо.

Таблиця 1

Мінімальна площа поверхні у приміщеннях та на відкритих майданчиках, інші характеристики стосовно утримання різних видів тварин в залежності від типу виробництва згідно зі Статтею 10 (4)

Вид птиці	Площа у приміщенні (чиста площа, яку можуть використовувати тварини)			Площа на відкритих майданчиках (м ² площі на голову, по черзі)
	кількість тварин на м ²	см сідала на тварину	гніздо	
Кури-несучки	6	18	7 несучок на гніздо, або у випадку спільного гнізда, 120 см ² на несучку	4, за умови дотримання обмеження у 170 кг азоту на гектар на рік

Перевагами можна назвати: вищий більш ніж вдвічі рівень цін на органічну продукцію (наприклад, у Китаї вартість такої продукції може перевищувати у 7 разів порівняно з традиційними її видами); відсутність конкуренції; зниження шкідливого впливу на оточуюче середовище, особливо ґрунт; покращення екологічної ситуації в сільській місцевості; державна фінансова підтримка (пільги, дотації); атестація і сертифікація сільськогосподарських виробників відповідними контролюючими органами; маркування продукції, що відповідає вимогам Закону; забезпечення населення безпечними для здоров'я продуктами харчування.

Отже, виробництво органічної продукції тваринництва є високо затратною справою, яка вимагає адаптування аграрників до нових складних організаційно-економічних умов функціонування.

Література

1. Закон про виробництво органічної продукції відкриває для селян нові можливості в господарюванні на землі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://selpu.com.ua/ua/statti/novi_mojlivosti_

dlja_seljan.html.

2. Про виробництво та обіг органічної сільськогосподарської продукції та сировини: Закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://organic.com.ua/uk/homepage/---q--q>.